

EN TIDNING FRÅN KRIS, KRIMINELLAS REVANSCH I SAMHÄLLET • # 1 2024

WAGTEN UT

OM JAG FICK BESTÄMMA ...

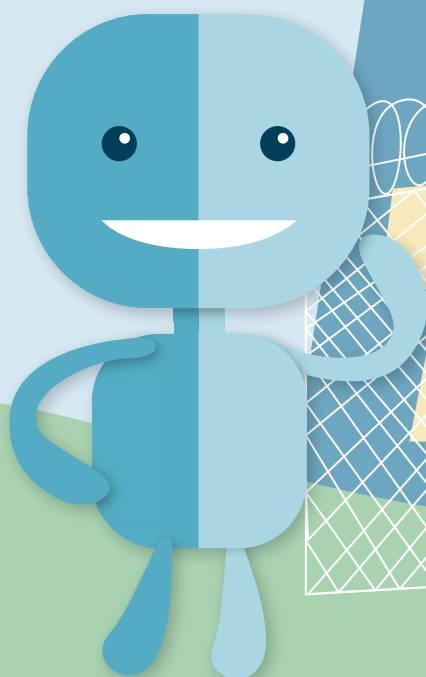
HJÄLP, STÖD OCH EGEN VILJA TILL FÖRÄNDRING. LÄS ALIS BERÄTTELSE

VINSTER I VÄLFÄRDEN – KRIMINALVÅRDEN NÄSTA?

PRIVATA FÄNGELSER – NEJ!

NACKDELARNA MED PRIVATA FÄNGELSER

Vad händer på Insidan?

För att berätta om livet innanför staket och murar finns Insidan – en sida på nätet för barn och unga med familjemedlem i fängelse, häkte eller frivård.

insidan.kriminalvarden.se

Kriminalvården

1 2024

VÄGEN UT

VÄGEN UT ISSN 1651-4254

Utgivare: KRIS Riksförbund

Ansvarig utgivare: Gernay Woldu

Redaktör: Yvonne Strömberg

Layout: Yvonne Strömberg

Omslagsfoto: Kriminalvården, beskuren

Tryckeri: Norrköpings Tryckeri AB

Medlemsutskick: KRIS Riksförbund

Gröndalsvägen 194 • 117 69 Stockholm

Företagsannonsering och prenumeration:

Team Work Trading AB, 0587-17 00 00

Kontakta VÄGEN UT:

Gröndalsvägen 194 • 117 69 Stockholm

E-post: redax@krisvagenut.se

Hemsida: www.krisvagenut.se

4 LEDARE:

Finkan AB ett hot mot värdig behandling och rehabilitering.

5 OM JAG FICK BESTÄMMA ...

Hjälp, stöd och egen vilja till förändring. Läs Alis berättelse.

8 VÅRD ELLER STRAFF FÖR BARN?

Synpunkter på ungdomsfängelser från organisationer, myndigheter och forskare.

11 "DET FANNS INTE ETT ÖGONBLICK UTAN OFOG"

Finska Ilkkas erfarenheter från sin tid i ungdomsfängelse.

12 VINSTER I VÄLFÄRDEN – KRIMINALVÅRDEN NÄSTA?

När det är högt tryck på Kriminalvården – ska vi tillåta privata fängelser med vinstuttag?

14 SOPPAVAGNEN VÄRMER BÅDE MAGAR OCH HJÄRTAN

KRIS Sundsvall serverar soppa, lugn och trygg gemenskap.

16 PRIVATA FÄNGELSER – NEJ!

Nackdelarna med privata fängelser.

18 "FINKAN AB" OCH DE ANHÖRIGA

Eric Rosén ger sin syn på privatiseringen av fängelserna.

20 KORSORDET

LEDARE:

FINKAN AB ETT HOT MOT VÄRDIG BEHANDLING OCH REHABILITERING

Med Finkan AB kan det här göra dig riktigt rik var rubriken på en artikel av Eric Rosén som jag läste i Afonbladet (10 januari 2024).

Svensk kriminalvård går igenom en historisk förändring och en expansion som saknar motstycke. Sverige kommer att bli ett av de länder i Europa med högst andel fångar. Vi hör ofta att det är hårdare tag som gäller – lås in dem på långa straff! Vi har idag överbeläggning på varenda anstalt i Sverige. Som en konsekvens av det börjar det pratas om privatisering av anstalter. Det förespråkas som en bra ide av lobbyröster. När vinst prioriteras över mänsklig värdighet, blir det en djupdykning i utmaningar med privatiseringar av fängelser.

I den ständigt pågående debatten om privatiseringens roll i vårt samhälle har två områden hamnat under intensiv granskning: skolor och äldreomsorgen. Dessa institutioner, tänkta att forma och vårda individer, hamnar allt för ofta i klorna på vinstintressen, vilket resulterar i förlusten av deras kärnuppgift.

Privata fängelser: Från kriminalvård till ren förvaringsutrymme.

Om vi ser på länder som har privatiserat fängelser så har vi ett praktexempel i USA. Privata aktörer lovade en gång en innovativ lösning på överbelastning och ineffektivitet i det offentliga straffsystemet. Dock har den vägen varit kantad med komplikationer. När vinst blir det primära motivet riskerar vi att omvandla dessa straffanstalter till kliniskt tomma förvaringsenheter, där mänskliga individer reduceras till siffror i ett ekonomiskt schema.

Det kritiska mellan straff och rehabilitering förloras ofta när vinstmaximering blir huvudmålet. Kriminalvård och behandlande insatser hamnar i skuggan av budgettrader och ekonomiska prognoser. För att mildra denna fara anser KRIS att privatiseringen av fängelser noga bör regleras och överväganden bör göras för att antingen införa ett vinsttak eller överlåta ansvaret till ideella stiftelser, som kan prioritera människovärdet över ekonomiska intressen.

*Germy Woldu
Ansvarig utgivare och
ordförande RiksKRIS*

Foto: Baldur Bragsson

OM JAG FICK BESTÄMMA ...

Det går att lämna ett liv i kriminalitet och missbruk, men det behövs hjälp och stöd från samhället och en egen vilja till förändring. Här är Alis berättelse.

Text: Ali Reunanen

Den 1 april 1994 blev jag gripen, anhållen och sedan häktad för narkotikabrott. Jag satt häktad under nästan tre månader och hade en tung avgiftning med alla tankar, minnen och ångesten. Något av det värsta jag kände var maktlösheten över att inte kunna påverka eller göra någonting åt min livssituation. Jag dömdes till två års fängelse, vilket var maxstraffet för narkotikabrott vid den tiden.

De tre månadernas häktning var bra för jag blev helt ren för första gången sedan jag var fjorton år. Under häktningstiden fyllde jag 38 år och började ställa mig frågor som om det här var det liv jag önskade mig. Ville jag leva på det här sättet? Jag hade förstört allting som var bra och fint i mitt liv, förstört alla fina relationer, min ekonomi var ett kaos, jag hade ingen utbildning, min fysik var dålig och givetvis var mitt mentala och känslomässiga liv åt helvete. Det fanns konsekvenser på alla plan och på alla områden i livet.

Trots att sanningen såg ut som den gjorde var det ingen självklarhet

Kronobergshäktet

att jag skulle be om hjälp, eller ta emot hjälp om jag fick den. En av personalen kom och berättade att hon var en av dem som placerade på anstalter. Hon skulle se till att jag hamnade på rätt ställe. Hon ställde två riktigt viktiga frågor vid precis rätt tid och de var: Du har ett problem med droger, eller hur? Vill du ha hjälp med det?

Jag böjde på min styva nacke och svarade ja på båda frågorna. Hon berättade om ett nystartat projekt på anstalten Roxtuna utanför Linköping där de bedrev 12-stegsbehandling enligt Minnesota modellen. Efter att ha tittat i foldern jag fick tog jag ett snabbt beslut att acceptera den placeringen. Hon berättade att jag behövde ringa dit och att de skulle intervjua mig över telefon. Efter ett antal minuters samtal sa de OK – jag var välkommen dit.

Transporten lämnade av mig på Roxtuna dagen innan midsommarafton 1994. Jag hade varit häktad i nästan tre månader och jag längtade till att få samsittning med andra intagna och slippa isoleringen. Det

kändes lite konstigt att träffa andra på mottagningen och som även de kommit dit samma dag. Det kändes som att jag inte visste hur man skulle vara social eftersom innan jag blev avgiftad varit konstant påtånd under de senaste åren.

Andra dagen hade vi ett möte med förtroenderådets ordförande Han berättade hur de intagna ville ha det på anstalten, att Roxtuna var drog-fritt och om vi hade några planer på att knarka och smuggla in droger var det bara att packa ihop våra saker och ansöka om förflyttning till någon annan anstalt. Det kändes OK för mig, jag var ju där för att få hjälp med att sluta knarka.

Efter det mötet fick vi träffa Thomas som arbetade som alkohol- och drog-terapeut. Han började med att berätta om alkoholism och narkomani, att det var en sjukdom. Han ritade en hjärna på tavlan och berättade om sändare och mottagare och hur olika ämnen producerades och skapades i processen. En del av dessa ämnen i processen bildade ett ämne som var mycket mer beroendeframkallande än morfin. Det var en komplicerad föreläsning. Jag förstod inte så mycket av den, men jag förstod att han pratade om en sjukdom. Sedan berättade han

om sitt liv. Då upplevde jag en person som jag direkt fick tillit till. Han hade gjort lika tokiga saker som jag när jag var aktiv på drogerna. Han berättade lite om 12-stegsprogrammet, möten, sponsor, service med mera. Det var svårt att hänga med, men jag förstod att jag skulle lära mig mer när behandlingen började.

Jag fick komma till avdelningen Björken. Där lärde jag ganska snabbt känna de andra i gruppen. Det skulle bli bra det här, tänkte jag, och började installera mig i cell 3. Jag hade inte mycket saker, men försökte få det lite trevligt och började med att städa cellen och att bädda. På kvällen var det ovanligt lätt att somna.

En del av överenskommelsen var att lämna urinprov varannan dag. Tre halvdagar i veckan var det gruppteri som innehöll känslorunda, redovisningar, föreläsningar, film och samtal. Utöver det var det obligatoriskt arbete resten av dagarna. Vår avdelning arbetade med montering. Vi gjorde olika arbeten som exempelvis presentförpackningar, vilket var små lådor för tennmuggar. Jag gillar att arbeta så för mig gick tiden mycket snabbare än att bara sitta av tiden.

Det fanns även möjlighet att få studera. Jag fick lära mig grunderna

med datorer och data. Jag hade lektioner med svensk historia, vilket jag tyckte var intressant och givande.

Det som var speciellt på Roxtuna var innehållet och även personalen. Jag märkte att det var skillnad på de som arbetade för att de verkligen vill hjälpa de som satt inne. På Roxtuna var det mycket bra personal. Personalen på avdelningarna arbetade i civila kläder. Det tog bort problemet med uniformer som jag och många andra hade problem med. När vi hade samtal fanns i alla fall inte det hindret mellan oss. Vi var bara två personer samtalade med varandra.

Det hände då och då att vi tillsammans med personalen gick ihop och la lite pengar för att köpa mat till grillning någon lördag. Det kändes som om dessa avbrott i vardagen gjorde att jag fick smak för att göra en förändring i mitt liv. Ju mer jag la in i behandlingen desto mer såg jag det positiva sakerna i varje dag. Jag började ta till mig förändringen och började känna riktiga känslor, både negativa och positiva för första gången på mycket länge. Jag minns hur jag en dag skratade från djupet av mitt hjärta. Det var en stor sak. För jag var van att skratta ironiskt eller sarkastiskt, inte av glädje.

Det fanns möjlighet att delta på 12-stegsmöten på anstalten, vilket jag började göra. De mötena gav mig mer och mer ju längre tiden gick. Jag började lära känna människor som kom utifrån och som deltog på dessa möten. Det gav mig hopp om ett annat liv än det kriminella missbrukslivet som jag levt i under så många år. En annan sak som betydde mycket var att börja lära mig att leva en dag i taget. Att göra en sak i sänder, det viktigaste först, göra det enkelt och leva och låta andra leva.

Jag började fatta ett beslut varje morgon på anstalten: oavsett vad som händer så ska jag inte ta någon drog idag. På kvällen innan jag somnade gjorde jag en inventering av dagen där jag klappade mig på axeln och sa – bra jobbat Ali. Dessa affirmationer och bekräftelser blev början till självrespekt, att jag tog beslut och genomförde det jag beslutat mig för. Det hade jag inte gjort på många år. Sakta men säkert började jag gilla den här Ali som tog ansvar och jag började få självkänsla och självförtroende som

Ali Reunanen

Roxtuna

människa. Det kändes ändå konstigt att jag som varit en överlevare, men som inte hade en aning om hur man lever, började leva i fängelset med hjälp av det innehåll som anstalten Roxtuna hade.

Så blev jag kallad till nämnden som efter att ha granskat min tid sedan häktningen och tiden på anstalten ansåg att jag tagit till mig behandlingen. Det ledde till att jag fick halvtid och med förlängning ifall jag skulle återfalla i droger eller kriminalitet.

Jag ansökte om att få möjligheten till att avtjäna sista delen av mitt straff som en § 34-placering på ett behandlingshem i Norrköping. Där skulle jag få möjlighet till att fortsätta det förändringsarbete och tillfrisknandeprocess som jag påbörjat på anstalten. Jag fick komma till behandlingshemmet och fick fortsätta tillfrisknandeprocessen. Det var både bra och viktigt. Jag ser det som en insats och en investering som Kriminalvården och socialtjänsten gjorde för att bota mitt beroende.

När jag började närma mig muck kände jag att jag behövde stöd inför att jag skulle komma tillbaka till Stockholm, flytta till eget boende och hjälp och stöd för att kunna hitta ett arbete. Socialtjänsten gick med på att betala för sex månaders förlängd behandling. Det kändes tryggt eftersom jag inte ville känna stress över att allting skulle vara klart på alltför kort tid.

När jag hade varit på behandlingshemmet i fem månader kände jag att jag var färdig att flytta till eget boende. Under en tid hade jag ett växelboende där jag bodde i min lägenhet på helgerna och ibland även under veckorna. Att ha den tryggheten och säkerheten hjälpte mig otroligt mycket. Det tar tid att förändra ett liv. Det är så många delar som är förstörda och på minus. Det går att rätta till, men det tar tid

och det krävs stöd. Till exempel vad gäller ekonomin så var det viktigt att ta ansvar för det jag ställt till med. Jag behövde betala tillbaka och även gottgöra människor som jag skadat på olika sätt. Att göra rätt för mig och ta ansvar för mitt liv gav mig frihet gentemot mitt tidigare liv. Det gjorde mig också försiktig och rädd om det liv jag hade börjat skapa till mig själv.

Efter Kriminalvårdens och socialtjänstens insatser och att jag visade att jag verkligen menade allvar med min livsförändring ställde också Arbetsförmedlingen upp med lönebidragsanställning och senare med en yrkesutbildning. Det gjorde att jag kunde gå vidare och bygga upp ett drogfritt och hederligt liv med mål och mening.

Jag önskar att Kriminalvården, socialtjänsten och samhället skulle vilja satsa på de människor som vill förändra sina liv. Jag förstår att människor vill känna sig trygga och att de är arga och rädda för det alltmer ökande grova och ofta dödliga våldet i samhället. Det kommer inte lösa några problem med att bara låsa in människor på långa straff. De som sitter i fängelse idag kommer en dag att komma ut och det är samhällets ansvar i vilket skick de kommer ut.

Så om jag fick bestämma så skulle det finnas fler program, utbildning och speciellt 12-stegsbehandling och möten, men också att frivilligorganisationer fick möjlighet att göra insatser och ge de intagna hopp om att det går att förändra sitt liv. Att det går att behandla beroende, kriminalitet och våld. Jag önskar att det skulle finnas mer personal och inte så många intagna på liten yta. Det tror jag kommer skapa konflikter och mer våld inne på anstalterna. Det finns mycket jag skulle önska som skulle kunna hjälpa de intagna

som verkligen vill förändra sina liv och lämna missbruket, våldet och kriminaliteten.

Ett stort tack för de insatser som Kriminalvården, socialtjänsten och samhället gjorde för mig 1994–1995 då jag avtjänade mitt sista fängelsestraff och speciellt den första tiden efter fängelset då jag var som mest sårbar och skör. ■

Tolvstegsprogrammet

Tolvstegsprogrammet är ett självhjälpsprogram som skapades av Anonyma Alkoholister (AA) redan i mitten av 1930-talet. Sedan dess har ett hundratal grupper baserade på 12-stegsprogrammet växt fram i världen. Bland annat Anonyma Narkomaner (NA) och Anhöriga till alkoholister (AI-Anon). Tolvstegsmetoden som behandlingsform bygger på en professionalisering av 12-stegsprogrammet och introducerades i Sverige i början på 1980-talet. Tolvstegsmetoden bygger på den så kallade Minnesotamodellen från USA. Behandling baserad på Tolvstegsprogrammet är en av flera metoder som rekommenderas av Socialstyrelsen senaste riktlinjer för vård och stöd vid missbruk. I tolvstegsprogrammet ser man alkoholism som en kronisk sjukdom, som dock kan hejdas genom erkännande, acceptans och helnykterhet.

/Källa: Bing AI

Det andliga handlingsprogrammet, som inte handlar om religion, är uppbyggt kring 12-steg som i stort sett går ut på att få hjälp med att:

- erkänna att man har ett allvarligt problem, ett problem som personen med egen vilja inte kan kontrollera
- erkänna att "en högre kraft" kan hjälpa en att lösa problemen
- leta efter och erkänna egna fel och brister
- be den högre kraften om hjälp med att bli av med dessa fel
- bekänna och rätta till fel man begått emot andra
- hjälpa sig själv genom att hjälpa andra med samma problem

/Källa: Wikipedia

VÅRD ELLER STRAFF FÖR BARN?

Efter att en utredning föreslagit ungdomsfängelser har flera organisationer hunnit lämna yttranden om förslaget, bland annat Röda Korsets Ungdomsförbund och Unga KRIS. Kriminologen Susanne Alm ger här sin syn på straffets konsekvenser för barn och ungdomar. Samtidigt har regeringen föreslagit en radikal reform av tvångsvården för barn och ungdomar, med ett namnbyte på SiS.

Text : Matthias Matsson

Som Vägen ut berättade i förra numret lämnades en utredning över till regeringen. Den skulle se över regleringen av frihetsberövandet av unga (SOU 2023:44). Utredningen föreslog att även barn och unga ska kunna dömas till fängelse, utifrån Tidöavtalets förslag om att införa ungdomsfängelser istället för sluten ungdomsvård. Detta ska vara en påföljd för barn mellan 15–17 år som begått grova brott såsom mord, våldtäkt och grova rån.

– Brottsligheten har förändrats sedan sluten ungdomsvård infördes för över 20 år sedan och nuvarande system är inte anpassat för att ta hand om de grövsta brottslingarna. Kriminalvården har stor erfarenhet av grova brottslingar och är den myndighet som är bäst rustad att hantera den här målgruppen, säger justitieminister Gunnar Strömmer den 14 augusti 2023 i ett pressmeddelande från Justitiedepartementet.

Utredningen förordade vissa anpass-

ningar, såsom att ungdomar hålls avskilda från vuxna interner och att rätt kompetens finns hos Kriminalvårdens personal att hantera unga, liksom att myndighetens skolverksamhet måste anpassas till barn.

Flera aktörer fick möjlighet att lämna remissvar på utredningen. Däribland Röda Korsets Ungdomsförbund och Unga KRIS, som i ett gemensamt yttrande hade flera synpunkter. Bland annat instämmer organisationerna i Tove Björnhedens, chefjurist och biträdande avdelningschef på Barnombudsmannen, särskilda yttrandet. I yttrandet betonar hon bland annat vikten av att fokusera på förebyggande åtgärder och utveckling av verksamheten vid särskilda ungdomshem, snarare än att ytterligare öka repressiva steg som att ersätta sluten ungdomsvård med fängelse.

Björnheden menar att med anledning av barn och ungdomars utvecklingsfas, med bristande impuls kontroll och konsekvenstänk, så är förslagen varken nödvändiga eller motiverade ur ett barnrättsligt perspektiv. Dessutom

påpekar hon att barn och ungdomar tar mer skada av frihetsberövande.

Röda Korsets Ungdomsförbund och Unga KRIS är emot frihetsberövande straffpåföljder för barn och unga, men om det ändå kommer att genomföras lyfter organisationerna fram vikten av särskilda anpassningar för målgruppen. De förordar separata ungdomsfängelser istället för separata ungdomsavdelningar. Frihetsberövandet behöver ha ett rehabiliterande fokus inriktat för barn, med kvalitativ skolverksamhet, tillgång till vård och omsorg samt behandlingsprogram anpassade för barn.

Statens Institutionsstyrelse (SiS) som bedriver särskilda ungdomshem för tvångsvård, har ansvaret för behandling av ungdomar av olika sorters psykosociala problem, såsom utåtagerande beteende och självskadebeteende. Organisterna lyfter fram att utredningen själv fastlår att det inte går att hitta något stöd för att Kriminalvården skulle vara bättre lämpad än SiS som hittills verkställt den slutna ungdomsvården: "Det

finns alltså inget stöd för att hävda att sluten ungdomsvård är en bättre påföljd för barn och unga än fängelse eller tvärtom”, är ett direkt citat från utredningen.

Sedan yttrandet lagts fram har regeringen och Sverigedemokraterna, på en presskonferens den 5 februari, meddelat att man tillsätter en utredning för att göra om den slutna barn- och ungdomsvården i grunden.

– *Regeringen och Sverigedemokraterna har kommit överens om att det är dags stänga ett kapitel för att påbörja ett nytt när det gäller den statliga barn- och ungdomsvården i Sverige, säger Camilla Waltersson Grönvall, socialtjänstminister, på presskonferensen.*

SiS har under en längre period fått kritik för brister i verksamheter. Det har handlat om alltifrån koordinerade rymningar från gängkriminella, till kontinuerliga sexuella övergrepp och undermåliga lokaler på vissa institutioner. Att det är stora förändringar på gång märks inte minst i att man föreslår ett nytt namn på SiS.

Susanne Alm, docent i sociologi och verksam lektor vid Kriminologiska institutionen, är för tillfället delaktig i ett forskningsprojekt om straffets konsekvenser inom Sverige. Här bidrar hon med en kunskapsöversikt om resultaten av nordisk forskning. Hon säger att faktorer som spelar in gällande konsekvenser för ungdomsfängelse är att ungdomar är mycket formbara och har lättare att falla för gruppträck.

– *Naturligtvis finns det en risk att man förstärker varandras kriminella kapital*

på det sättet. Där är ju unga mera sårbara för sådana påtryckningar, säger Susanne Alm.

Susanne Alm menar att det finns en uppfattning att kriminologer inte tycker någon ska sitta i fängelse, men att det är en missuppfattning. Allt beror på vilka grupper man talar om och förutsättningarna. Med tanke på kritiken mot SiS, betyder det att ungdomsfängelse för grova brott är en relevant påföljd?

– *Om alternativet är att välja mellan SIS och fängelse så beror det naturligtvis helt på hur man utformar de här särskilda ungdomsfångelserna, säger Susanne Alm, som vill understryka att hon personligen inte uttryckt kritik mot SiS.*

Hur ser det då ut med möjligheten för Kriminalvården att anpassa verksamheten efter ungdomar?

– *Jag kan tänka mig att man kanske har kompetens eller kan tillägna sig kompetens, men däremot har man definitivt inte resurserna som det ser ut nu. Man går på knäna, säger Susanne Alm, och syftar på brist på platser för intagna, samtidigt som Kriminalvården expanderar och har en press att fortsätta expandera med anledning av straffskärpningar.*

Detta är också en situation som Röda Korsets Ungdomsförbund och Unga KRIS lyfter fram i sitt yttrande. Organisationerna anser att omställningen mot ungdomsfångelser inte bör genomföras inom den tidsram utredningen föreslår, tvärtom menar de att Kriminalvården behöver ha tid

på sig att ställa om sin verksamhet för att klara av alla reformer.

Susanne Alm beskriver en situation där Kriminalvården måste dra ned på rehabiliterande insatser såsom behandling, sjukvård, arbetsträning, utbildning med mera. Vilka konsekvenser vi kommer att se av införandet av ungdomsfängelse beror på upprätthållande av dessa insatser.

– *I vilken mån det inte bara blir frågan om att straffa och förvara dem, för då skjuter man sig själv i foten. Då skickar man ut människor i livet med väldigt dåliga förutsättningar, menar hon.*

I maj förra året föreslog Regeringen ändrad straffmyndighetsålder och tillsatte en utredning. De nämde inte någon specifik ålder, men pekade på europeiska länder som har straffmyndighetsålder mellan 12–14 år. Jimmie Åkesson (SD) ansåg i en intervju med Ekots Lördagsintervju i oktober förra året att straffmyndighetsåldern borde sänkas till 13 år och att 13-åringar borde kunna dömas till livstids fängelse.

– *Min utgångspunkt är brottsoffrets rätt till upprättelse och laglydiga medborgares rätt till trygghet från farliga människor. Då spelar det ingen roll om den farliga människan är 13 år eller 30 år. Den är lika farlig för det, säger Jimmie Åkesson i Lördagsintervjun.*

Röda Korsets Ungdomsförbund och Unga KRIS är tydliga med att konsekvenserna av införandet av svenska ungdomsfångelser behöver ses över. Därför menar de att förslagen borde vänta tills konsekvenserna har utvärderats. ■

Foto: Pete Lindforth/Pixabay

”DET FANNS INTE ETT ÖGONBLICK UTAN OFOG”

När planerna för ungdomsfängelser i Sverige ligger på bordet, kan det vara värt att se vilka erfarenheter som finns i andra länder. Vägen ut talar med Ilkka från KRIS Finland som suttit i ungdomsfängelse.

Text : Matthias Matsson

Vi behöver inte gå långt för att hitta ungdomsfängelser. I Danmark, Norge och Finland finns möjligheten att barn mellan 15–17 år dömas till fängelse.

Finska Ilkka, 53 år, satt i sin ungdom i ett ungdomsfängelse. Han var ett skilsmässobarn med en alkoholiserad mamma. Från tolv års ålder började hans upproriskhet med snatteri och mopedstölder och han fick tidigt problem med polisen. Han kom att smuggla alkohol och blev själv alkoholförgiftad efter att ha testat vodka för första gången. Han började också att testa narkotika.

Allt eskalerade, särskilt från femton års ålder. Han gick över till rån, inbrott och häleri.

– Vi började stjäla och var berusade, då var det oundvikligt att bli gripen, säger Ilkka.

Två gånger blev han gripen och häktad innan han vid sexton års ålder fick sitt första fängelsestraff. Då blev han placerad på en anstalt för vuxna i Åbo. Han och två vänner var fängslade samtidigt och det fanns inga tankar på att lämna det kriminella livet.

– Om du hade varit ensam i fängelset kunde du ha ändrat dina tankar, säger Ilkka.

Efter några månader placerades vännerna på ungdomsfängelset i Kervo.

Det var en period av våld varje vecka och där det inte “fanns ett ögonblick då ofog inte planerades”, som Ilkka uttrycker det. Att “24/7” upprätthålla en roll som “tuff kille” var jobbigt. Tillgång till grundskola fanns endast för dem som skötte sig bra.

Ilkka satt i ungdomsfängelse i 15 månader. Hans vänner i 32 månader respektive ungefär ett år.

– Det var nästan omöjligt att se ett liv utan brott i framtiden. Då och då diskuterades det bland vännerna, men de diskussionerna lämnades i bakgrunden, säger Ilkka och fortsätter:

– Först när celldörren stängdes kunde jag tänka på saker rationellt. Annars pratade alla runt omkring och planerade att fortsätta den kriminella verksamheten, säger Ilkka.

Ilkka saknade hemmet och sin familj. Även hans vänner har senare sagt att tiden i fängelse var tung av samma anledning.

Anstalten Kervo har idag en avdelning för 18–20-åringar. Än idag tar anstalten i Åbo emot enstaka ungdomar. Finland har en straffrättsålder på 15 år. För att finska 15–17-åringar ska kunna sitta i fängelse behöver de ha begått grova brott.

I praktiken döms unga sällan till den påföljden. Brottspåföljdsmyndigheten, Finlands kriminalvård, uppger i sin senaste statistiska årsbok att under

2022 anlände tre minderåriga fångar till anstalt.

I en artikel från Yle uppges att finsk lag säger att vuxna fångar ska hållas isär från unga, även på samma avdelning. Det går dock att göra undantag om det är till den unga fångens fördel att sitta med vuxna. Finska avdelningar med minderåriga har mer resurser än avdelningar för enbart vuxna. Där finns exempelvis ungdomspsykiatri. Vidare är det finska kommuners plikt att se till att undervisning sker i fängelserna. Undervisningen sker flera gånger per vecka, men är inte lika bred som i andra finska skolor, uppger Yle.

När Ilkka får frågan om han har någon åsikt kring införandet av ungdomsfängelser i Sverige säger han att han tycker att det finns ett behov av ungdomsfängelser. Däremot tycker han att de behöver ålderanpassas och att det behövs kompetent och tillräcklig mycket personal för ändamålet. Att det ska finnas möjlighet till utbildning för att ge rätt förutsättning för en återgång till samhället anser han är viktigt.

– En 15-årigs tid i ett vuxenfängelse är brutal. Det är orimligt. Det ska finnas tillräckligt med personal på ungdomsfängelset för att unga ska kunna erbjudas stöd för att ändra inriktning på sina liv. Det skulle vare en möjlighet och ge unga människor chans till en annan sorts framtid, säger Ilkka. ■

VINSTER I VÄLFÄRDEN – KRIMINALVÅRDEN NÄSTA?

När debattörer för fram privata fängelser som förslag kan det vara intressant att jämföra utvecklingen med privatiseringen av välfärden. År 2016 lades den så kallade Välfärdsutredningen fram med förslag som vinstbegränsning, något som sedan röstades ned av Riksdagen. Skulle förslagen kunna tillämpas inom Kriminalvården?

Text : Matthias Matsson

När Kriminalvården har ett högt tryck på sig att expandera med anledning av platsbrist, överbeläggning och fler interner som en följd av straffskärpning, kommer flera debattörer fram och föreslår privata fängelser (se sidan 18). Stefan Stern, finansman och tidigare socialdemokratisk politiker, föreslog till exempel detta i ett debattinlägg för Svenskt Näringsliv tankesmedja Timbro under rubriken "Privat kapital behövs för att bryta våldsvågen". Stern menar att det är "hög tid att ifrågasätta ännu ett offentligt monopol".

– Det är bara en tidsfråga innan vi av nödvändighet behöver tillåta fler aktörer än staten att bygga och driva fängelser, på liknande sätt som redan sker i exempelvis Storbritannien och Australien. Privatkapital och kompetens kan frigöras till denna samhällsuppgift även i vårt land, säger Stefan Stern i debattartikeln.

Den nordiska modellen brukar man kalla den välfärdsmodell som utgår ifrån att staten, regionen och kommunen ska stå för de medel, i form av

hjälp och stöd, som ser till att individen kan styra och förbättra sina liv. Kommunen kan erbjuda kommunala förskolor, skolor och äldreomsorg. Regionen kan erbjuda sjukvård. Staten kan erbjuda sjukförsäkring. Bara för att nämna några exempel.

Andra aktörer har länge kunnat hantera denna samhällsservice och detta stöd och hjälp, men i slutet av 1990-talet blev begreppet "vinster i välfärden" allt mer aktuellt. Här syftar man på kommersiella aktörer som kan ta ut vinst på sin verksamhet. Friskolereformen 1992 och 1997 öppnade till exempel upp för privata skolor att ta emot skattemedel. Sverige har blivit unikt i Norden, med sin blandning av offentlig och privat välfärd. Det är till exempel det enda nordiska land som tillåter vinstutdelning i skolor, även om Finland, Island och Norge tillåter att bedriva skolor i aktiebolagsform. Svenska exempel där privata aktörer tagit över är sjukvård, hemtjänst, personlig assistans, färdtjänst, HVB-hem med mera.

Kriminalvården är som bekant en myndighet. Om privata aktörer tar över uppdraget kommer det vara

en omställning liknande den vi sett i nämnda verksamheter.

Men är kriminalvården en del av välfärden? Vägen ut ställer frågan till Eric Rosén, kulturredaktör på oberoende socialdemokratiska Aftonbladet som skrivit en längre artikel om en tänkt privatisering av kriminalvården. Han tycker att vi på ett sätt borde se kriminalvården som en del av välfärden.

– Ur samhällets synvinkel borde man göra det ännu mer. För att förstå att om jag åker in och kommer ut laglydig, så är den största vinsten kanske för mig, men det är en lika stor vinst för resten av samhället. Både i kostnader i pengar, men också kostnader socialt och i relationer och hur det påverkar andra, säger Eric Rosén.

Eric Rosén menar att det är ett perspektiv som är extra viktigt i en debatt där fokus har gått från en rehabiliterande syn på kriminalvården, som utgår ifrån att en brottsling ska bli en fungerande människa i samhället, till ett fokus på att straffa den enskilda brottslingen. Eric Rosén är kritisk mot

strafftänket och hur han upplever att det förs fram av dess förespråkare.

– Det spelar ingen roll om det funkar, om det hjälper, om det är effektivt, utan det ska bara vara ett straff. Och det tycker jag är så otroligt... Det är snävt och korttänkt. För då förstår man inte hur kriminalitet och brottslighet påverkar ett samhälle och människor i det, säger Eric Rosén.

Privatiseringen av välfärden, särskilt möjligheten att ta ut vinst på verksamheterna, har varit högt upp på agendan i den politiska debatten.

Argumenten för kan till exempel vara att det ger alternativ för individen. Finns det av någon anledning en skola, en vårdcentral eller ett äldreboende som inte passar individen kommer det finnas alternativ. Staten och kommunen har begränsande möjligheter då samhällsservicen, hjälpen och stödet utgår ifrån var medborgaren bor. Man argumenterar för att vinstutdelning kan skapa incitament för aktörer att erbjuda alternativ.

Man kan diskutera om kvaliteten påverkas av vinstintresset. Det ligger ju trots allt i kommersiella aktörers intresse att främst gå med vinst. Finns

det besparingar att göra innebär det en vinst, men även en risk försämring av verksamheten. Mot detta kan man argumentera att vi har tillsynsmyndigheter som borde se efter att kvaliteten inte påverkas. Svenskt Näringsliv skriver i ett debattinlägg från 2017 med titeln Vinster i välfärden berör oss alla "att utvärderingar visar att privata aktörer presterar minst lika bra eller bättre jämfört med offentliga utförare".

Den förra, socialdemokratiska, regeringen ville se ett nytt regelverk för offentlig finansiering av välfärd i privat regi. Därför tillsattes en enmansutredning ledd av Ilmar Reepalu.

I Välfärdsutredningen som blev resultatet av denna menar författarna i kontrast med Svenskt Näringslivs inlägg, att utökade kvalitetskrav snarare kan bli en börda då de riskerar att bli för detaljerade och skapa för tung administration.

Utredningen menar istället att en vinstbegränsning öppnar upp för bättre "tillitsbaserad styrning", ett förhållningssätt som utgår ifrån att varje beslut ska fattas utifrån verksamhetens syfte och för att skapa en god relation mellan verksamhetens medarbetare och medborgaren,

såsom definitionen lyder enligt Sveriges Kommuner och Regioner'. Utredningen menar också att en vinstbegränsning skulle frigöra mer resurser till vård, skola och omsorg.

Tolkningen man kan göra av utredningen är att privata aktörer mycket väl kan bedriva bra verksamhet i välfärden, men att den blir bättre med ett vinsttak. Regeringens proposition om vinsttak röstades dock ned av riksdagen 2018.

Eric Rosén är kritisk mot den administration som tagits fram för att överse välfärd i privat regi.

– Då är frågan vad är vinsten med det? För då har man ju egentligen redan sagt att det här systemet inte funkar, säger Eric Rosén.

Han tror också att denna oberoende administration är något som skulle tillämpas på privata fängelser. Att man behöver se till att cellerna är tillräckligt stora, att internerna får tillräckligt med mat, att rätten till besök, sjukvård och sysselsättning efterlevs.

– Då måste någon hela tiden följa upp det här och det kommer inte att göras tillräckligt, säger Eric Rosén. ■

Foto: Kriminalvården

SOPPAVAGNEN VÄRMER BÅDE MAGAR OCH HJÄRTAN

Soppavagnen i Sundsvall drivs av KRIS och Vardagskyrkan. Genom den får många mat och värme under vintern. Det känns bra att kunna hjälpa andra tycker KRIS:arna. Vi har själva varit i samma situation.

Text och foton: Ali Reunanen

Idén med Soppavagnen väcktes i december 2003. Det var Frälsningsarmén, LP, KRIS, Polarna och EFS-kyrkan som tillsammans startade verksamheten.

Då var besökarna främst människor med alkoholproblem och inte så många med narkotikaberoende, vilket det är idag. Det är fortfarande samma vagn som använda som vid starten.

Det har varit ett flertal organisationer som hjälpt till med soppverksamheten. Under åren har organisationer hoppat av och på. Den enda föreningen som varit med hela tiden är KRIS. Vintern 2022 blev det återigen en förändring. KRIS var kvar med ansvar för fyra dagar i veckan och Vardagskyrkan (EFS) med ansvar för en dag i veckan.

Alla KRIS:are är välkomna att hjälpa till, men det är inget tvång. Om det känns jobbigt behöver man inte delta. Det ger en fin känsla att hjälpa behovande. Det är ett genomgående mantra att KRIS:are delar med sig när det går. De berättar om det hårda arbetet som kommer med ansvaret att se till att det finns soppa och smörgåsar till besökande. Det finns inga pek-fingrar eller krav på besökarna. Bara att det finns mat till dem som behöver fylla magen med lite god och näringsrik soppa och samtidigt få sitta ner i en lugn och trygg gemenskap. Det är

också en möjlighet till att så ett frö om att det går att förändra sitt liv eftersom alla som hjälper till har en bakgrund i både missbruk och kriminalitet.

Det har varit roligt att följa Soppavagnen som har fått stor uppmärksamhet i samhället och fört samman människor, föreningar och näringsliv. Många har hjälpt till med allt från råvaror till hela måltider och många har också stöttat ekonomiskt. Det är roligt att se att när det verkar som mörkast och någon eller några beslutar sig för att göra skillnad så sprider det sig som ringar på vattnet. Fler och fler vill vara en del av någonting positivt; att i handling göra skillnad för dem som behöver stöd och hjälp.

Under vintern 2023–24 har Soppavagnen serverat 4 112 luncher och

även delat ut varma kläder som Sundsvalls innevånare skänkt.

Ing-Marie Björck som är ordförande för föreningen Soppavagnen tycker att det är ett arbete som skulle behövas överallt i Sverige. Det finns många människor som lider i kylan och som kan behöva omsorg, värme, mat i magen och ibland ett lyssnande öra.

Ing-Marie berättar att hon och flera andra på KRIS önskar att arbetet med Soppavagnen, som tar mycket tid för personal och ideella på KRIS, skulle få bidrag av kommunen med medel till att anställa personal. Kanske för två personer som anställs för att arbeta med Soppavagnen. Då kunde även tiden för att hålla vagnen öppen utökas.

Helst borde vagnen vara öppen året runt och vara en mötesplats för behövande. Även för andra som kan behöva någonstans att gå mitt på dagen. Om det inte går att hålla den öppen året om kanske kommunen kan bistå så att Soppavagnen kan hålla öppet en längre tid nästa säsong. KRIS Sundsvall söker även fler organisationer som kan vara med i arbetet.

Det är ett fint arbete som görs och det känns bra att kunna hjälpa människor. Man påminns om var man själv har varit och hur man levt. Det ger också människor hopp om att det finns ett annat liv att leva.

RiksKRIS sänder ett stort grattis till succén med Soppavagnen och att de är en del av att ena människor i en tid där alla behöver någon. ■

Lotta Persson

PRIVATA FÄNGELSER? – NEJ!

Skulle privata fängelser vara lösningen på Kriminalvårdens överbeläggningssituation? Absolut inte, om man lyssnar på juridiska experter, mänskliga rättighetsorganisationer och akademiker.

Text : Thomas Ekbohm

Många anser att förespråkarna för privata fängelser tror att man kan göra stora kostnadsbesparingar som inte de offentliga fängelserna kan. Men erfarenheterna visar att dessa besparingar bland annat kan leda till mindre personal, sämre underhåll av lokaler och mindre resurser till vård och behandling.

Lägre löner

I privata fängelser har personalen ofta lägre lön och kortare utbildning. Det gör att kvalificerade arbetssökande inte söker sig till kriminalvården och att kvalificerad personal i kriminalvården söker sig därifrån.

Lägre standare

Privata fängelser har ofta lägre lokalstandard, vilket bland annat leder till en lägre säkerhet och en förhöjd våldsnivå inne i anstalterna.

Ingen transparens

Privata fängelser har inte samma transparens när det gäller allmänhetens insyn. I offentliga fängelser är det tydligt vilket ansvar som finns för olika funktioner i anstalten.

Ojämlig behandling

Många befärdar att det kan bli ojämlig behandling av fångar om vi får ett system med både offentliga och privata fängelser. Det blir mycket svårt att se att fångarna behandlas lika i de båda systemen.

Vinst som mål?

Det finns risker att företrädare för privata fängelser kommer att agera för att öka antalet fångar då de ser möjligheterna att tjäna mer pengar.

Rehabilitering

En viktig del av verksamheten i fängelserna är att förbereda de intagna på återkomsten till samhället.

De offentliga fängelserna har system för samverkan med både den offentliga sektorn i kommuner och regioner och med civilsamhället.

De privata fängelserna har inte dessa system. Det är intressant att titta på bakgrunden till förekomsten av privata fängelser.

Rötter i slaveriet

I USA har privata fängelser sina rötter i slaveriet. Privata fängelser använde

sig av slavar fram till att importen av slavar till Amerika förbjöds 1807.

Många plantager blev till privata fängelser från och med inbördeskriget. Enligt uppgift innebar en ny lagstiftning efter inbördeskriget att den nyligen slavbefriade svarta befolkningen dömdes till fängelse för mindre

Foto: cineuno/iStock

Foto: powerofforever/Stock

brott för att erbjuda tillräcklig arbetskraft som behövdes för att upprätthålla bomullsindustrin och annat arbete som tidigare utförts av slavar.

Fängelser i USA

Idag betraktas de privata fängelserna i USA som institutioner ägda av stora koncerner. De startade i Tennessee 1984 och i Texas 1985 som svar på den hastiga ökningen av fångar, vilka dömts för drogbrottslighet.

2016 meddelade den federala regeringen att den skulle fasa ut användningen av privata fängelser, en politik som stoppades under Donald Trumps administration, men återupptogs av president Joe Biden. Den senares beslut hindrade dock inte användandet av privata fängelser för att ta hand om immigranter.

2019 satt drygt 115 000 personer i privata fängelser i USA (8 % av de intagna). 2020 placerades nära 100 000 amerikaner i privata fängelser.

Viktigt med den etiska aspekten

Det blir vid en samlad bedömning särskilt viktigt att beakta den etiska aspekten, där den samhällets yttersta

våldsanvändning, inlåsning i fängelse, överlämnas till privat verksamhet.

Samtidigt måste samhället utveckla former och innehåll i fängelserna och öppna upp för att importera kreativa sätt att förbättra rehabiliteringen i anstalterna. Problemet med överbeläggning kan hanteras genom att

utöka användningen av fotboja, förbättra utslussningssystem samt bibehålla den villkorliga frigivningen. ■

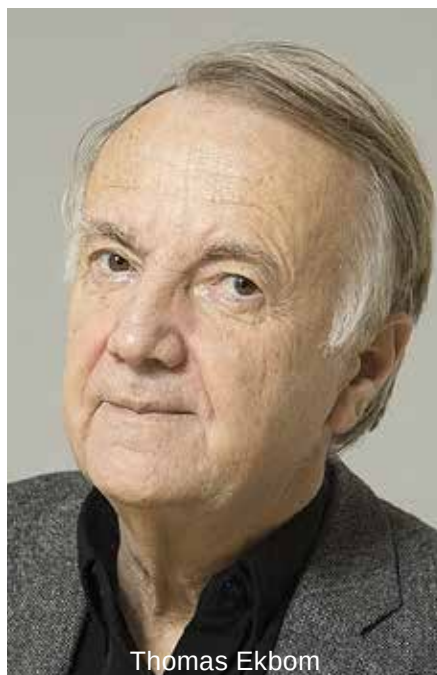
Källor:

Britannica: Pro and Con: Private Prisons
Chat GPT

Thomas Ekbohm

På CV:t bland annat:

- Socialarbetare och organisations- och personalutvecklare i Kriminalvården.
- Organisationskonsult med inriktning på teamutveckling och värdebaserad organisationsutveckling.
- Författare bl.a. till boken Människan, brottet, följderna (Natur och Kultur, 8 upplagor).
- Föreläsare vid Stockholms univ. och Mälardalens högskola.
- Chefredaktör för Tidskrift för kriminalvård.

Thomas Ekbohm

”FINKAN AB” OCH DE ANHÖRIGA

Journalisten och författaren Eric Rosén har skrivit en artikel i Aftonbladet om en trend bland inflytelserika debattörer att driva på en privatisering av Kriminalvården. Eric är även känd för att ha skrivit en bok om sin pappa som satt i fängelse för mord. Vägen ut träffade honom för en intervju om debatten om brott och straff och anhörigperspektivet som saknas i debatten.

Text : Matthias Matsson

”När staten inte klarar av att leverera den kapacitetsökning som krävs inom kriminalvården står privata aktörer redo med löften om snabba, kostnadseffektiva och trygga lösningar.”

Orden är Eric Roséns, kulturredaktör på Aftonbladet. Detta från en kulturartikel – Med Finkan AB kan det här göra dig riktigt rik – publicerad den 10 januari i nämnda tidning. Den var en del av två artiklar där Rosén granskade och debatterade kring vad utbyggnaden av kriminalvården kommer innebära.

Finkan AB-artikeln pekar på vad en av Svenska Dagbladets ledarskribenter skrev i en ledare med titeln ”Privata fängelser som lösning”. Med andra ord lösning på platsbrist och överbeläggning. Vidare Stefan Stern, finansman och tidigare socialdemokratisk politiker, som hade samma lösning i artikeln ”Privat kapital behövs för att bryta våldsvågen”, publicerad på Timbro, tankekedja för Svenskt Näringsliv.

Eric Roséns åsikt om privatiseringens löften är tydlig. Det är ”löften som inte kommer infrias, lika lite som marknadstänket gjort skolan bättre”, skriver Rosén i Finkan AB-artikeln.

Eric Rosén publicerade 2019 den självbiografiska boken ”Jag ångrar av hela mitt hjärta det där jag kanske

gjort” som handlade om att växa upp med en pappa som satt i fängelse. Senare kommer vi gå in på denna bok, men vi börjar med Eric Roséns kritik kring om privata aktörer skulle ta över Kriminalvårdens fängelser.

– Ett privat fängelse har ju behov av kunder. Alltså finns det ett intresse hos varje privat fängelse eller varje privat kriminalvårdsutförare att folk fortsätter spärras in. Då kommer man ha privata företag som tjänar pengar på att lagarna blir hårdare och att straffen blir längre, säger Eric Rosén.

Eric Rosén ser alltså en utveckling där en privat sektor, via lobbyism, kommer påverka politiker till hårdare straff för att få fler interner. Han är också rädd för att man kommer att dra in på allt som kan täckas in under vård och rehabilitering. Med andra ord gemenskap, psykologer, kuratorer, sysselsättning med mera.

– Allt sånt kostar ju pengar. Och om du är privat då vill du minska på sånt som kostar pengar för att få större vinstmarginal, säger Eric Rosén.

Argumenten som privatiseringsförespråkarna för fram är att där Kriminalvården står mitt i en ansträngd

situation, skulle privata aktörer kunna underlätta. ”Privat kapital och kompetens kan frigöras till denna samhällsuppgift även i vårt land”, säger Stefan Stern i sin artikel och pekar på länder som Storbritannien och Australien.

– Näringslivet är oslagbart på att leverera effektiva produkter och tjänster för att lösa både små och stora samhällsproblem, säger Stefan Stern i Timbro-artikeln.

Eric tror att det skulle kunna lösa platsbristen kortsiktigt och att det är just därför han ser privata fängelser som en trolig utveckling framöver.

– För då finns det någon riskkapitalist som kan köpa upp stora lokaler, bygga snabbt och hitta den typen av lösningar, säger Eric Rosén.

Men om det är en lösning, vad är din kritik mot den lösningen?

– Att den är kortsiktig och kostar mer än den smakar. Och då menar jag inte bara pengamässigt utan även socialt och rehabiliteringsmässigt. På lång sikt och även på medellång sikt. Du löser ett problem men skapar hundra nya, säger Eric Rosén och fortsätter.

– *Om du ska privatisera, måste du ta det som är idag och göra det ännu billigare för att göra vinst, säger Eric Rosén.*

Han tror att en utveckling mot privatisering i första hand kommer beröra frivården och vård och utbildning inne på anstalterna. Vidare längre fram skulle kanske öppna anstalter bli privata.

– *Det kommer ju inte vara så att Kumla och Hällby ersätts av privata fängelser i en handvändning. Nej, nej, nej, säger Eric Rosén, som understryker att inget parti hittills föreslagit privata fängelser, även om politiker såsom Fredrik Reinfeldt och Beatrice Ask tidigare uttryckt det som en lösning.*

Även om Eric tycker att privatisering inom Frivården vore att föredra framför högsäkerhetsanstalter, menar han att det inte är någon bra lösning där heller. Han lyfter fram den statliga, regionala och kommunala verksamheternas uppdrag.

– *Den går inte ut på att göra vinst till enskilda entreprenörer och företag. Den har ett annat uppdrag, ett samhällsuppdrag. Och det tycker jag är helt avgörande, att man behåller det, säger Eric Rosén.*

Här passar det att gå in på Erics principiella kritik av privata fängelser som ingår i en generell kritik mot vad han kallar välfärdskapitalism: den utveckling vi sett där privata aktörer bedriver och tar ut vinst i verksamheter som vanligtvis bedrivits i statlig, regional och kommunal regi. Verksamheter såsom skola, vård och omsorg.

Ett exempel är att det efter friskolereformen 1992 och 1997 har blivit enklare för fristående aktörer att bedriva skolor. Med det sagt är inte alla fristående aktörer inom välfärden vinstdrivande. Flera icke-vinstdrivande organisationer och stiftelser står bakom så kallade idéburna friskolor. Detta öppnar upp för ett intressant tankeexperiment. Skulle inte privata fängelser kunna bedrivas av organisationer och stiftelser vars syfte är bedriva en kriminalvård med fokus på vård och rehabilitering?

Eric tycker att även idéburna skolor principiellt är problematiska då han

ser skolan som en myndighetsfunktion, men har inget emot dem om de är icke-vinstdrivande. Dock tycker han att rätten att frihetsberöva människor liknar våldsmonopolet: att det ska vara förbehållet staten.

– *Det är ju det största ingreppet man kan göra i en människas liv. Och då måste det finnas en väldig försiktighet, säger Eric Rosén.*

2019 publicerades Roséns självbiografiska bok "Jag ångrar av hela mitt hjärta det där jag kanske gjort" som handlade om Erics pappa. Det var en rolig, smart och bildad pappa, men i honom fanns ett mörker som han kunde dämpa med diverse läkemedel. Han kom dock att utveckla ett missbruk av diverse narkotika, en omöjlig situation som blev en normalitet.

En dag när Eric var 17 år kom dock smällen: Erics pappa var misstänkt för att under ett rus mördat sin vän från ett behandlingshem.

Pappan dömdes till ett långt fängelsestraff. Boken handlar om att som anhörig leva med en frihetsberövad förälder, den märkliga kärlek som uppstår och att aldrig riktigt försonas med tanken på mordet på en människa. Eric säger att boken är ett inlägg i samhällsdebatten om de trasiga "icke-fungerande, destruktiva människorna". Om missbrukarna och kåkfararna.

– *Att de också hålls av av människor och att även om de är likgiltiga inför sig själva så finns det andra som bryr sig om dem. Därför måste vi prata om dem på ett sätt med en kärlek och en vilja till förändring, säger Eric Rosén.*

Eric tror att anhörigperspektivet saknas i debatten om brott och straff. Han menar att som debatten ser ut verkar inte rösterna från de som begår brott och som straffas för brott räknas.

– *Men om inte de räknas då är anhörigperspektivet viktigt. För jag menar de anhöriga är ju på sätt och vis också brottsoffer. Inte för att de är direkt utsatta, men indirekt, säger Eric Rosén.*

Eric får frågan om hur han tror att det varit att ha en frihetsberövad pappa i dagens läge. Frågan gör honom

mycket eftertänksam. Under intervjun har han haft lätt för att svara på alla frågor, men nu gör han långa pauser för att sätta ord på sina tankar.

Han säger att han bland annat hade varit mer rädd för att något skulle kunnat ha hänt pappan inne på anstalt. När pappan satt på Hällby hade internerna på skämt puttat ned honom i vatten, något pappan också tyckte var kul, en lättsamhet han har svårt att tro skulle varit möjlig idag. Han skulle haft svårare att besöka sin pappa och han tror att dubbelbeläggningen skulle påverkat pappan negativt. Pappan var trots allt en känslig själ och hade dubbelbeläggning under perioder. I brev skrev pappan hur påfrestande det var att aldrig vara för sig själv.

– *Nu hade han alltid haft det så, säger Eric Rosén angående dubbelbeläggning.*

Till slut får Eric frågan om det är något han vill tillägga. Han passar på att vända sig direkt till dig som sitter frihetsberövad på anstalt och häkte. Många är insatta i situationen och gör sig hörda, med kända böcker av journalister såsom Diamant Salihu. Men få är direkt involverade. Nu vill han höra din röst.

– *Jag tror också att de rösterna behövs nu på insändarsidor och debattsidor och det ena med det andra. Så om jag ska tillägga någonting så är det att jag hoppas att de som läser den här artikel också skriver själva och gör sig hörda, säger Eric Rosén. ■*

Foto: Jessica Segerberg

Eric Rosén

KORSORDET

Koppla av en stund med vårt korsord!

Du har chans att vinna frimärken och ett gratis medlemskap i KRIS!

Vinstplan

1:a pris - 3 kartor, 30 st frimärken

2:a pris - 2 kartor, 20 st frimärken

3:e pris - 1 karta, 10 st frimärken

De tre första rätta dragna korsorden vinner enligt prisplanen ovan.

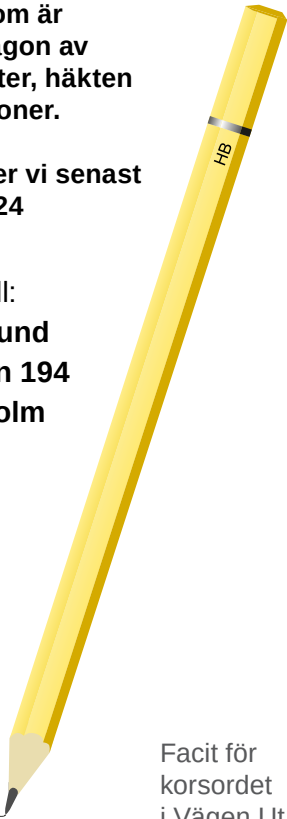
VANLIGT KÖTTILL- BEHÖR	RELIGION	GE PRE- VILEGIER	KVÄLL HAR SUPUT	MODERN DRAGARE		DRINK								
TAR DEN SOM VILL OMVÄLVA														
ÄR VAMPYR KÄND FÖR	ARBETAR- FACK MOBIL		ÄTER KÖRP VÄDER- STAD- PRODUKT			KRYPA FRAM, ÄVEN OM MAN INTE ÄR FISK								
BRÖD ELLER SPRÅK														
BLIDVÄDER		HÄGEL	LUST ÄR PANTRAR											
FINNS I KIKARE														
SÅ MÖRKA SOM DE KAN BLI														
HYNDA HAR ELSA BESKOW SKRIVIT			ÄR VÄRDE- FULL	OFFEN- SIVEN		SKRIVER STUDENT	ATT RIMMA MED	FLASKOR MED ÖL	MURAL- MÅLNING	DEN HAR VARIT LARV	DEN ÄR GIVEN TILL GYROS			
							VANLIG BOLAGS- FORM		KULT- HANDLING TRASKADE					
KANT PÅ KLÄDES- PLAGG	ÄR ANONYM		SKARP- SINNE											
							ÄR CYLINDER- FORMAD							
MED- DELADE		ÄR DE FLESTA ALKOHOLHALTIGA DRYCKER	DET BLIR FYLLT MED TECK- NINGAR											
GER ARBETE	REDER SÅSEN MASKA						BLAD ÖVERENS			KOMMUN- STYRELSE EDERA				
		PENSIONS- BOLAG	PERSON- LIG TRÄNARE			ÄDELT TRÄD		TITEL FÖR BARONET	"... VÅR HAGE"					
SITTER MAGNUM PÅ MISSAT								KNOP FILMSTAD						
			FÅS UR TVÅ HÅL I VÄGGEN			VILL INTE STUDENT FÅ	ÄMNE I TRÄ							
GÖR SVARTJOBB PÅ VÄGEN														<i>Uffes korsord .se</i>

OBS! Tävlningen gäller endast för de som är placerade på någon av Sveriges anstalter, häkten eller SIS-instutioner.

Ditt svar behöver vi senast den: 15 april 2024

Skicka svaret till: KRIS Riksförbund Gröndalsvägen 194 117 69 Stockholm

Facit för korsordet i Vägen Ut 4.2023

NÖT-KREATUR	HÄR EN DEL FÄS ÅR DÄR MED BUKT	HÖGSTE CHEFEN I DEPARTEMENT	MEG FRIA POTTEN INNESG TYF	B																
B	O	S	K	A	P	EXTREMT PIFF														
FLYG-PLATS FÖR SKÄNING	S	T	U	R	U	P														
S	T	A	F	F	L	I														
TÄVEL-HÄLLAGE RYRA	T	T					BRÖD-DJUR JA													
KEMISK VARLANT TYCKER OM	I	S	O	T	O	P														
Ä	L	S	K	A	R	SKA MAN LEG. IBLAND	GÖRA SKJORTAN SLÅT	BOLAG OCH FÖRETAG	F	ÄR FÖR KYLDS BITHÄLOR	I	KAN HA EN SNURRA	A	POSITIV PÅ BATTERI	FÖRINTAD MED DYNAMIT					
SMÅ-SKRÄTTA ÄR TÄTEN	L	E	LJUS ÖL ELLER NÅGOT SOM FÄR HJULEN ATT SNURRA				LYM-MELN		U	S	L	I	N	G	E	N				
A	V	K	L	I	P	P		LÄGG BÖD AN PÅ AKLARNAS	R		KOMMER TILLBAKA INTE VÄRT	E	K	O						
MAKLAR-FEMMA PÅS-STYRNING	E	R	A				MVSTISKT LJUSSKEN PÅ MVR	Å	G	P	R	O	M	E	N	A	D	E	R	
I BÅT, OFTA MED VAT-TENTAK	R	E	G	I			SKIC-KAR TURIST		V	Y	K	O	R		DEN GER HYFS ÅT OHIFFSÅR	TERMIN PÅ VÄREN	V	T		
A	K	T	E	R	P	I	K	KLASSISK SÄPA	R		SÄKRING ELLER SMÅLL	Ä		KAN MAN VARA I	F	A	S			
ÄR RUIN VÄG-BRYTARE	N	E	R	R	A	S	A	STÖRT OLJE-BOLAG	A	D	ETT SLAG ÖVER PAR	P	R	O	P	P				
P	I	R						STAD VID AFRIKAS HORN	A	B	B	P		VÄRLDSÄRV SOM AVEN KALLAS TYRYS	S	O	R			
KNYCKA	N	A	L	L	A			FINT MÖBEL-MATERIAL HUVUDESÅK	A	L	R	O	T	S	T	R	Ä			
STÖRRE AN KYVEST	G	R					ÄR DE SOM HAR EVIKT LIV		O	D	D	L	I	G	A					
HUS MED TYPISKT STIL FRÅN 1500-TALET	E		S				LOCKAR PRIS-MEDVETEN		R	E	A		E		SÅGS IBLAND HA FÄRA-KLADER	V	A	R	G	
R	E	N	Ä	S	S	A	N	S	B	Y	G	G	N	A	D					

Korsord: © Ulf Fransson

VI STÖDER KRIS DROG- OCH BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE I SAMHÄLLET

COMFORT ZONE
VÄRMEPUMPAR *Proudly made in Sweden*

GRIPEN INDUSTRI & INVEST AB

BOX 49 641 21 KATRINEHOLM

VI STÖDER KRIS DROG- OCH BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE I SAMHÄLLET

MEDITEK

ICA *Supermarket*

Skogås

VI STÖDER KRIS DROG- OCH BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE I SAMHÄLLET

Sparbanken Skåne

STIL

Personlig assistans och politisk påverkan

Ställningar och väderskydd!

ABC
Ställningar

abcstallningar.se

Advokat MAGNUS GABRIELSON AB

MAGNUS GABRIELSON
Advokat

Fabriksgatan 11, vån 6, Box 174, 501 13 Borås
Tel. 033-13 28 18
E-post: magnus.gabrielson@advokatmahge.se

ADVOKATFIRMAN
HARTWIG

GEOGRUND

VI STÖDER KRIS DROG- OCH BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE I SAMHÄLLET

Flügger Färg
Allt i färg AB

DISKOMAT
modern diskhantering

FUMEX

 Kristianstads kommun

Alvelid
ENGINEERING

DUO
ASFALT

FÄRINGSÖ **e1** AB

 LAMPBOLAGET AB

A. Jensen Ingenjör AB
www.jensen@ainab.se

EDEN ADVOKATBYRÅ
ADVOKAT ANNA ÅKERSTEDT

 HALLSBERGS KOMMUN

LINTEX

Björkvall & Son AB

EKSJÖHUS

HEMAVAN

livsmedels
HANDLARNAN

 Bobcat
WORLDBEAT

ENERWEX

HOLMQVIST & PARTNERS

Svenska kyrkan
LÖFTADALENS PASTORAT

 Bygg & IT
Konsult

Svenska kyrkan
ESKILSTUNA PASTORAT

 IDNET

 MORA KOMMUN

 ColliCare
Logistics

 Familjebostäder
i Göteborg

iK

 MUNKFORS RANSÄTER
Munkfors Kommun

CA Transport

FASTIGHETSÄGARNAN

KOMPASSEN

NYMANS
ADVOKATBYRÅ

STÖD VÅR VERKSAMHET! RING VÅR ANNONSAVDELNING 0587-17 00 00

Prevas

**PROJEKT
STYRNING** MLAB

Puts & Plattsättning
ETABLERAT 1964

RETORA
REVISION & RÅDGIVNING

Svenska kyrkan
SKARA STIFT

SNICKARN
i Norrort AB

Sparbanken Nord

SUNDAB
RONALD SUNDBERG AB

Svenska kyrkan
TIDAHOLM

Hem & Hyra

Torvalla Bil

tyresö kommun

**UNITED
STAGE**

Vårda dina
maskiner **ÖMT**

Östgöta MaskinTjänst

www.ömt.se

Brandsanering
avfuktningsteknik
Väst AB
Borås

Btrix

Årsta

Carl Bennet AB

Göteborg

Exemant AB

Täby

VI STÖDER KRIS DROG- OCH BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE I SAMHÄLLET

Expressiva AB

Hägersten

IRIS Hadar AB

Stockholm

**Mediatekniker-
utbildningen MTU AB**

Linköping

**Sotning & Ventilation
i Karlstad AB**

Karlstad

Fogutek AB

Norsborg

J.B. Bilbärgning AB

Södertälje

Målerifirman AB

Borås

**Svensk Total
Entreprenad AB**

Hägersten

Grc-Lyft AB

Rockneby

Jobbex AB

Katrineholm

**Möre
Riv & Sanering AB**

Vassmolösa

T Nord Data AB

Älta

**Hackholmsunds
Konferens AB**

Bro

Kalvö Consulting AB

Mariestad

**Naturgolv
i Stockholm AB**

Hägersten

**Takbyrån
i Alingsås AB**

Alingsås

**Hamncamping
Piteå AB**

Piteå

Klippans kommun

Klippan

Optiker Almå AB

Linköping

Tegneby Åkeri AB

Linköping

**Hydraulpartner
i Sverige AB**

Trelleborg

**Lindecrantz
Consulting AB**

Tystberga

**P & V Ventilation
i Nyköping AB**

Nyköping

Tradifood AB

Stockholm

Incita Förvaltning AB

Kalmar

**Mariestads kommun
/ Ifo**

Mariestad

**Per Ax
Ljus och Bild AB**

Upplands Väsby

Valmet AB

Sundsvall

Infosphere AB

Norrtälje

Mattsson & Son AB

Östersund

Rebel Light AB

Hägersten

Valutec AB

Skellefteå

VÅRA KRISFÖRENINGAR

BORÅS

Träningslägenheter och boendestöd

Högagårdsgatan 20
507 53 Borås
Telefon: 073-314 48 51
E-post: boras@kris.a.se

GÄVLE

Kålhagsgatan 4B
Ingång Övre Åkaregatan
802 53 Gävle
Telefon: 026-65 29 18
E-post: gavle@kris.a.se

Unga KRIS

Telefon: 070-642 11 21
E-post: gavle026@gmail.com

GÖTEBORG

Gruppboende och boende med bostöd (träningsslägenhet)

Varholmsgatan 2D
414 74 Göteborg
Telefon: 076-288 48 92
E-post: goteborg@kris.a.se

HALLAND

Falkenbergsvägen 59
311 50 Falkenberg
Telefon: 076-563 16 94
E-post: halland@kris.a.se

NORRKÖPING

c/o Coompanion Östergötland
Box 6178
600 06 Norrköping
Telefon: 070-283 40 51
E-post: norrkoping@kris.a.se

STOCKHOLM

Drakenbergsgatan 16
117 41 Stockholm
Telefon: 08-327 100
E-post: stockholm@kris.a.se

STRÄNGNÄS

Unga KRIS

Nicandergatan 12
645 31 Strängnäs
Telefon: 073-722 46 79
E-post:
jan.ukkolin@ungakris.se

SUNDSVALL

Mansboende och kvinnoboende (stödboenden)
Västravägen 9
852 34 Sundsvall
Telefon: 060-15 12 11
E-post: sundsvall@kris.a.se

SÖDERTÄLJE

KRIS och Unga KRIS

Övre Torekällgatan 29
151 33 Södertälje
Telefon: 070-765 92 83
E-post: sodertalje@kris.a.se

UMEÅ

Slöjdgatan 8
903 25 Umeå
Telefon: 073-831 62 11
E-post: umea@kris.a.se

VÄRNAMO

Jönköpingsvägen 107A
331 34 Värnamo
Telefon: 0763-45 24 81
E-post: varnamo@kris.a.se

VÄSTERÅS

Unga KRIS

Slottsgatan 6
722 11 Västerås
Telefon: 073-069 06 16
073-899 12 11
E-post: vasteras@ungakris.se

Posttidning B

Returadress:
KRIS Riksförbund
Gröndalsvägen 194
117 69 Stockholm

VÅLDETS ANSIKTEN

PODCAST

FINNS DÄR ANDRA
PODDAR FINNS

www.valdetsansikten.se

